

Vergaderjaar 2012–2013

31 379

CITES handhaving

Nr. 16

BRIEF VAN DE STAATSSECRETARIS VAN ECONOMISCHE ZAKEN

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 20 december 2012

Zoals toegezegd in de brief van 29 oktober 2012, Kamerstuk 31 379, nr. 15 en tijdens het Voortgezet Algemeen Overleg van 27 november jl., stuur ik u hierbij een brief met mijn inzet voor de zestiende Conferentie van Partijen bij het CITES verdrag (CoP16). Deze Conferentie zal van 3 tot en met 14 maart 2013 plaatsvinden in Thailand (Bangkok).

Tijdpad en procedure

Nadat op 4 oktober jl. de voorstellen om soorten op de Appendices van CITES op te nemen of te verplaatsen bekend zijn geworden, is nu ook de rest van de agenda grotendeels bekend. Ik verwijs u hiervoor naar <http://www.cites.org/eng/cop/index.php>. Inmiddels heeft het CITES Secretariaat een eerste evaluatie van de soortenvoorstellen gemaakt. Het gaat daarbij in eerste instantie om een toetsing van de soortenvoorstellen aan de formele criteria. Momenteel worden de soortenvoorstellen door IUCN en TRAFFIC wetenschappelijk beoordeeld. Zoals in de brief van 29 oktober 2012 aangegeven, draagt Nederland financieel bij aan het mogelijk maken van deze wetenschappelijke evaluatie. De evaluatie zal medio februari 2013 beschikbaar komen. Inmiddels heb ik overleg gevoerd met de Nederlandse Wetenschappelijke Autoriteit, maatschappelijke organisaties en bedrijfsleven om van hun standpunten kennis te nemen. Medio januari 2013 zal ik nogmaals een bijeenkomst met maatschappelijke organisaties en bedrijfsleven beleggen.

Ik hecht er aan uw Kamer in een vroeg stadium over de Nederlandse inzet te informeren. Hoewel er nog veel informatie beschikbaar komt de komende tijd en de voorstellen nog verbeterd kunnen worden, gaat het traject om tot een gezamenlijk EU-standpunt te komen nu van start. De in deze brief beschreven Nederlandse inzet zal dan ook de inzet zijn van Nederland in de EU. Tijdens de CITES CoP16 zal de EU stemmen volgens het in Brussel uitonderhandelde EU mandaat. De Europese Commissie zal

begin januari met een concept mandaat komen dat in de Raad vastgesteld zal worden.

De voorstellen die op de agenda van CoP16 staan waarbij ik in ieder geval hecht aan een goede afstemming over de Nederlandse inzet, zijn:

Olifanten en de handel in ivoor

Ten aanzien van de handel in ivoor zijn twee voorstellen ingediend. Een voorstel van Tanzania om hun olifantenpopulatie op Appendix II te zetten en 100.000 kg legaal verkregen ivoor gecontroleerd te verkopen en een voorstel van Kenia en Burkina Faso om tot en met CoP18 geen verkoopvoorstellen in behandeling te nemen. Het laatste voorstel betekent *de facto* een moratorium van 9 jaar.

Zoals ik u al eerder gemeld heb, ben ik van mening dat op dit moment geen legale handel in ivoor zou moeten plaatsvinden. Het niveau van de stroperij en de omvang van de illegale handel zijn momenteel van dien aard dat eerst orde op zaken moet worden gesteld. Temeer daar steeds vaker blijkt dat internationaal georganiseerde, gewelddadige bendes en rebellen achter de stroperij zitten. Deze ontwikkeling maakt de handhaving complexer.

Het voorstel van Kenia en Burkina Faso oogt sympathiek, maar is een inbreuk op de rechten van de partijen bij CITES. Cruciaal voor de Conventie is dat tijdens iedere CoP partijen voorstellen voor hun soorten moeten kunnen doen. De twee voorstellen lijken overigens, precies zoals tijdens de vorige CoP in Qatar, een reactie op elkaar te zijn. Het risico bestaat dat als deze voorstellen gehandhaafd blijven er een zeer gepolariseerd debat zal plaatsvinden. Ik hoop dan ook van harte dat net als 3 jaar geleden beide voorstellen ingetrokken worden, zodat de landen zich kunnen concentreren op het terugdringen van de illegale handel en het beheer van de olifantenpopulaties.

Terugdringen van illegale handel en het beheer van olifantenpopulaties vormen de kern van het *African Elephant Plan*. In Bangkok zal en marge van de CoP een bijeenkomst plaatsvinden van het beheercomité van het *African Elephant Fund* dat het plan moet uitvoeren. Zoals eerder al gemeld, heeft Nederland nogmaals 50.000 euro in het fonds gestort. Nederland zit als donor in het beheercomité. Ik zal er in het beheercomité op aandringen dat projecten die tot doel hebben de illegale handel terug te dringen, met voorrang worden geïmplementeerd. Tevens zal ik met het Ministerie van Buitenlandse Zaken overleggen over mogelijkheden om in relevante landen een betere controle op ivoor op te nemen in de door Nederland gesteunde trainingsprogramma's voor douanebeambten. Er zal in Bangkok ook een begin worden gemaakt met de bespreking van een «beslissingsmodel voor de toekomstige handel in ivoor». Tijdens CoP14 in 2007 is besloten dat bij CoP16 gekeken zou worden naar de voorwaarden waaronder en de vormgeving van een eventueel regulier handelsregime voor ivoor. Mijn standpunt is dat zolang handhaving en controles niet op orde zijn in de oorsprongs-, doorvoer-, en bestemmingslanden, er geen legale handel kan plaatsvinden. Ik vind wel dat landen die het beheer van hun populaties op orde hebben en met grote voorraden legaal ivoor zitten, niet ten principale het uitzicht op legale handel moet worden ontnomen. Een groot probleem ligt overigens in de bestemmingslanden van ivoor en dan met name in China. Het is van het grootste belang dat ook daar geen illegaal ivoor via de legale, nationale markt witgewassen kan worden. Uiteraard zal eventuele legale internationale ivoorhandel in de toekomst alleen onder uiterst strikte voorwaarden kunnen plaatsvinden.

In Bangkok zal een begin gemaakt worden met deze discussie. De situatie is dermate complex en omvangrijk dat waarschijnlijk verschillende CoPs nodig zijn om tot overeenstemming te komen.

Neushoorns en trofeeënjacht

De situatie met betrekking tot de stroperij van neushoorns is zeer zorgwekkend. In 2007 werden in Zuid-Afrika 13 neushoorns gestroopt en in 2012 (tot half december) al 618. Zuid-Afrika heeft de grootste neushoornpopulatie van Afrika. Het is duidelijk dat deze situatie zeer ernstig is en gestopt moet worden. Ook voor de stroperij op neushoorns geldt – net als bij olifanten – dat zeer gewelddadige bendes actief zijn vanwege de grote financiële winsten die te behalen zijn. Een kilo neushoornhoorn levert naar verluidt 65.000 US-dollar op.

De aanpak die voorgesteld wordt bestaat uit verregaande internationale samenwerking in de handhaving, zowel multilateraal als bilateraal, zoals tussen Zuid-Afrika en Vietnam. Informatie-uitwisseling met betrekking tot documenten, personen, smokkelroutes en dergelijke wordt gecoördineerd aangepakt. Ook wordt sterk ingezet op voorlichting in China en vooral Vietnam. De mythe dat neushoornhoorn allerlei kwalen kan genezen moet ontkracht worden om te zorgen dat de vraag daalt en illegale handel wordt gestopt. Ik ondersteun sterk alle initiatieven die nu in die richting genomen worden en lever daaraan ook een financiële bijdrage ten behoeve van de handhaving.

Verder heeft Kenia een voorstel ingediend om alle export van trofeeën van neushoornhoorn uit Zuid-Afrika voorlopig te verbieden. Trofeeën voor particulier gebruik, die zijn toegestaan, zijn in het verleden misbruikt voor illegale handelsdoelen door misdaatsyndicaten. Zuid-Afrika heeft hiertegen inmiddels strenge maatregelen getroffen en dit misbruik komt nu ook niet meer voor. Het aantal vergunningen voor trofeeënjacht is in 2012 sterk gedaald. Ook zou een dergelijk verbod de inspanningen door Zuid-Afrika op het gebied van handhaving ondermijnen. De Zuid-Afrikaanse regering en de private sector zouden immers financieel gestraft worden voor de geleverde inspanningen om misbruik van jachttrofeeën tegen te gaan. Gegeven de omvang van de stroperij ben ik echter geneigd het voorstel van Kenia toch te steunen en alle export van trofeeën van neushoorn te verbieden, hoewel ik sterk betwijfel of hier binnen de EU en zeker mondiaal gezien genoeg draagvlak voor is.

Ijsbeer

Net als drie jaar geleden in Qatar stelt de VS voor de ijsbeer van Appendix II naar Appendix I te verplaatsen. Dit houdt in dat reguliere handel niet meer mogelijk zou zijn. Handel in trofeeën blijft ook dan onder zeer strikte voorwaarden mogelijk. Drie jaar geleden is dit voorstel met 48 stemmen voor, 62 tegen en 11 onthoudingen verworpen. Vooral landen met inheemse volkeren als de Inuit binnen hun grenzen waren tegen het voorstel.

De hoofdoorzaak van de druk op de ijsberenpopulatie is de klimaatverandering. De jacht vindt bijna uitsluitend plaats door Inuit en is zeer beperkt en voor eigen gebruik. De internationale handel is te verwaarlozen en zoals bekend heeft het CITES-verdrag betrekking op internationale handel. Dit voorstel is bij uitstek een voorstel waarbij de wetenschappelijke achtergrond, het doel van het CITES-verdrag en de belangen van inheemse volkeren zorgvuldig gewogen moeten worden. Zowel de VS, die het voorstel indienen, als Canada, met veruit de grootste populatie ijsberen, hebben in Brussel hun standpunten uiteengezet. Frappant was dat er sterk uiteenlopende cijfers gebruikt werden over populatie omvang, afschot en handel. Binnen de EU wordt nu eerst naar duidelijkheid ten aanzien van de cijfers gezocht.

Ten aanzien van dit voorstel wil ik een uiterst zorgvuldige afweging maken en wil ik met een definitief standpunt wachten op de wetenschappelijke beoordeling door IUCN. Ik verwacht dat binnen de EU verschillende ideeën leven over dit onderwerp en kan nog niet voorzien welk

EU-mandaat hieruit zal voortkomen. Ik zal u over dit voorstel en de Nederlandse inzet informeren wanneer meer duidelijkheid bestaat over de cijfers en de wetenschappelijke beoordeling.

Uw kamer heeft een motie, 26 407, nr. 73, ingediend om het voorstel van de VS voor het opnemen van de ijsbeer op Appendix I te steunen. Deze motie is aangehouden; ik verzoek u te wachten met in stemming brengen tot ik u nader heb kunnen informeren.

Mariene soorten

Het verheugt mij dat landen weer met voorstellen komen om mariene soorten op te nemen. Ik ben van mening dat, indien soorten voldoen aan de criteria voor opname op de CITES-appendices, dit ook daadwerkelijk moet gebeuren. Dit geldt ook als het gaat om commercieel interessante soorten en ook als andere internationale organisaties zoals de *Regional Fisheries Management Organizations* zich met het beheer van de soort bezighouden. Het CITES-verdrag kan hier een handelsregime aan toevoegen.

Ik ben dan ook een voorstander van het opnemen van de haaienvoorstellen zoals ingediend door de EU, de VS, en Brazilië. Ook de voorstellen om de pijlstaartroggen op te nemen kan ik ondersteunen. Het voorstel over de mantaroggen heeft in principe mijn sympathie, maar ik vind het belangrijk dat de wetenschappelijke onderbouwing van dit voorstel nog verbeterd wordt.

Muziekinstrumenten

De VS hebben een voorstel ingediend om het eenvoudiger te maken voor muzikanten om met hun instrumenten – waarin CITES-plichtig hout of ivoor is verwerkt – internationaal rond te reizen. Uiteraard mogen de instrumenten niet overgedragen worden. Het gaat om een soort paspoort voor het instrument gelinkt aan de muzikant. Dit voorstel vermindert de administratieve lastendruk aanzienlijk en de waarborgen tegen misbruik zijn voldoende. Ik zal dit voorstel dan ook steunen.

Handhaving

De handhaving van de Conventie komt bij vele agendapunten aan de orde. Zo is er het document van het CITES Secretariaat dat uiteenzet welke acties het secretariaat ondernomen heeft en wordt onderzoek gepresenteerd naar wat de meest gebruikte smokkelroutes zijn. Hierbij wordt duidelijke taal gesproken en wordt het noemen van landen niet geschuwd.

Het belangrijkste onderwerp is het vormgeven van de internationale samenwerking in relatie tot handhaving. Het Secretariaat heeft het initiatief genomen tot het ontwikkelen van ICCWC (*International Consortium on Combatting Wildlife Crime*). Hierin werken Interpol, de VN-organisatie tegen drugs en criminaliteit, het CITES Secretariaat, en de herkomst-, doorvoer-, en bestemmingslanden samen aan het opsporen en onderscheppen van illegale handel in CITES-soorten. Zoals gemeld, steun ik ICCWC door financieel bij te dragen aan een project rond het opleiden van rangers voor de bescherming en DNA-registratie van neushoorns.

Transparantie

De EU heeft een tweetal voorstellen ingediend die de transparantie en het functioneren van de Conventie zullen verbeteren. Het betreft een voorstel om de voorwaarden voor een geheime stemming aan te scherpen en een

voorstel om de zitting van leden van de wetenschappelijke comités aan een maximum te binden. Dit voorstel past in de lijn van het Kabinet en hier is ook vanuit de Kamer eerder op aangedrongen.

De staatssecretaris van Economische Zaken,
S.A.M. Dijkma